

Prawne aspekty mediacji

Agnieszka Zmysłowska

Istota mediacji

- Mediacja jest dobrowolna.
- Prowadzi się ją na podstawie umowy o mediację lub skierowania przez sąd, przed wszczęciem postępowania, a za zgodą stron także na każdym etapie toku sprawy. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyraziła na nią zgody.
- Wniosek o przeprowadzenie mediacji zawiera:
 1. oznaczenie stron
 2. dokładnie określone żądanie
 3. podpis strony
 4. wymienienie załączników
 5. odpis umowy o mediację jeśli została ona zawarta przez strony
- Umowa o mediację zawiera: przedmiot mediacji, osobę mediatora lub sposób jego wyboru.
- Mediator powinien zachować bezstronność i niezwłocznie ujawnić stronom okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jego bezstronności.

Osoba mediatora

- Osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, korzystająca w pełni z praw publicznych.
- Sędzia (z wyłączeniem sędziów w stanie spoczynku) nie może być mediatorem.

Osoba mediatora

- Listy mediatorów i ośrodki mediacyjne mogą być tworzone przez organizacje pozarządowe oraz uczelnie. Informację o listach mediatorów oraz ośrodkach mediacyjnych przekazuje się prezesowi sądu okręgowego. Wpis na listę wymaga wyrażonej na piśmie zgody mediatora.
- Stały mediator może odmówić prowadzenia mediacji tylko z ważnych powodów, o których jest obowiązany niezwłocznie powiadomić strony, a jeżeli strony do mediacji skierował sąd - również sąd.

Wybór mediatora

- Strony mogą wybrać mediatora. Jeśli tego nie zrobią, sąd wyznacza mediatora mającego odpowiednią wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju.
- Po skierowaniu stron do mediacji, przewodniczący niezwłocznie przekazuje mediatorowi dane kontaktowe stron oraz ich pełnomocników.
- O ile w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia postanowienia kierującego strony do mediacji strona nie wyrazi zgody na zapoznanie się mediatora z aktami, mediator ma prawo do zapoznania się z aktami sprawy.

Tajemnica mediacji

- Mediator, strony i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym są obowiązane zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji.
- Strony mogą zwolnić mediatora i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym z tego obowiązku.
- Powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym jest bezskuteczne.

Tajemnica mediacji

- W prawie cywilnym: Mediator nie może być świadkiem co do faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z obowiązku zachowania tajemnicy mediacji.

Tajemnica mediacji

- W prawie karnym: Nie wolno przesłuchiwać jako świadka mediatora co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego prowadząc postępowanie mediacyjne. Wyjątek stanowią przestępstwa, o których należy niezwłocznie poinformować organy ścigania:
 - ludobójstwo,
 - udział w masowym zamachu,
 - zamach: stanu, na organ konstytucyjny RP, na życie prezydenta RP, zamach na jednostkę sił zbrojnych RP, obiekt albo urządzenie o znaczeniu obronnym, szpiegostwo
 - zabójstwo
 - spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu
 - spowodowanie katastrofy
 - piractwo
 - pozbawienie człowieka wolności
 - zgwałcenie lub wymuszenie do poddania się innej czynności seksualnej
 - seksualne wykorzystanie bezradności lub niepoczytalności innej osoby
 - obcowanie płciowe z osobą małoletnią lub doprowadzenie jej do poddania się czynnościom seksualnym
 - wzięcie lub przetrzymywanie zakładnika lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym

Wszczęcie mediacji

- Następuje z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie mediacji, z dołączonym dowodem doręczenia jego odpisu drugiej stronie.
- Wyjątki:
 1. stały mediator, w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówił przeprowadzenia mediacji;
 2. strony zawarły umowę o mediację, w której wskazano jako mediatora osobę niebędącą stałym mediatorem, a osoba ta, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówiła przeprowadzenia mediacji
 3. strony zawarły umowę o mediację bez wskazania mediatora i osoba, do której strona zwróciła się o przeprowadzenie mediacji, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, nie wyraziła zgody na przeprowadzenie mediacji albo druga strona w terminie tygodnia nie wyraziła zgody na osobę mediatora
 4. strony nie zawarły umowy o mediację, a druga strona nie wyraziła zgody na mediację

Wszczęcie mediacji

- Gdy strona wytacza powództwo o roszczenie, które było objęte wnioskiem o przeprowadzenie mediacji — zostają zachowane skutki przewidziane dla wszczęcia mediacji, w terminie 3 miesięcy od dnia:
 1. w którym mediator lub druga strona złożyli oświadczenie powodujące, że mediacja nie została wszczęta albo
 2. następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia wniosku o przeprowadzenie mediacji, gdy mediator lub druga strona nie złożyli oświadczenia, o którym mowa w pkt 1

Czas trwania mediacji, ich termin i miejsce (gdy sąd kieruje strony do mediacji)

- Do trzech miesięcy od daty skierowania do mediacji. Termin może zostać przedłużony jeśli będzie to sprzyjać ugodowemu załatwieniu sprawy.
- Mediator ustala termin i miejsce posiedzenia mediacyjnego.

Protokół z mediacji i ugoda

- Podpisuje go mediator, doręcza też stronom jego odpis. Protokół zawiera:
 1. miejsce i czas przeprowadzenia mediacji
 2. imię, nazwisko i adres stron
 3. imię, nazwisko i adres mediatora
 4. wynik mediacji
- Ugoda:
 1. podpisana przez strony. Niemożność jej podpisania mediator umieszcza w protokole
 2. zamieszcza się ją w protokole lub do niego załącza.

Moc prawna ugody zawartej przed mediatorem

- Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugode postanowieniem na posiedzeniu niejawnym.
- Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.
- Ugoda zawarta przed mediatorem, po jej zatwierdzeniu przez sąd, ma moc prawną ugody zawartej przed sądem. Ugoda zawarta przed mediatorem, którą zatwierdzono przez nadanie jej klauzuli wykonalności, jest tytułem wykonawczym.

Wynagrodzenie mediatora

- Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony.
- sprawy cywilne:
 - o prawa majątkowe — 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 150 zł i nie więcej niż 2000 zł
 - o prawa majątkowe gdy wartości sporu nie da się ustalić i o prawa niemajątkowe — 150 zł za pierwsze posiedzenie, 100 zł za każde kolejne, jednak nie więcej niż w sumie 450 zł

Wynagrodzenie mediatora

- sprawy administracyjne:
 - o należności pieniężne — 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 150 zł i nie więcej niż 2000 zł
 - 150 zł za pierwsze posiedzenie, 100 zł za każde kolejne, jednak nie więcej niż w sumie 2000 zł w sprawach dotyczących
 - 1) koncesji, zezwoleń lub pozwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej,
 - 2) budownictwa i architektury,
 - 3) zagospodarowania przestrzennego,
 - 4) ochrony środowiska i przyrody,
 - 5) gospodarki wodnej,
 - 6) nieruchomości,
 - 7) rolnictwa i leśnictwa,
 - 8) własności przemysłowej

Wynagrodzenie mediatora

- 150 zł za pierwsze posiedzenie, 100 zł za każde kolejne, jednak nie więcej niż w sumie 450 zł w innych sprawach
- Zwrotowi podlegają udokumentowane i niezbędne koszty związane z:
 - przejazdem
 - wynajmem pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia posiedzenia mediacyjnego, w wysokości nieprzekraczającej 70 złotych za jedno posiedzenie
 - korespondencji, w wysokości nieprzekraczającej 30 złotych